

Мыекъуапэ итепльэ нахь дахэ хъун фае

Адыгеим ипащэу КъумпЫл Мурат Мыекъуапэ имэрэу Александр Наролиним бэмышшэу зылкIэм, Мыекъуапэ нахь зэтегъэпсыхъягъэ хунымкIэ зылышынхэ фзэ лъэнныкъохэр къыфигъэнэфагъэх.

Мыекъуапэ имэрие мы льэн-
ныкъомкэ илофшэн ыгъэль-
шин зэрэфаер Адыгэ Рес-
публикаим иминистрэхэм я Ка-
бинет бlyпэм илэгье зэхэсү-

е пэхэр инвентаризация ашынэу пшъэрыль афишыгь.

«Къалэм изэтегъэпсыхан цыф чанхэр къыхэгъэлжжэгъэнхэ фае. Ахэм яштошхэр къыдальтытээ, чыпшэхэр укъэбзыгъэнхэ, юфыгъохэр къыхэгъэшыгъэнхэ фае. Къалэм итеплээ урыгущылэн хъумэ, джырэ уахътэм диштэрэ архитектурэ шапхъэхэр къызын фэгъэфедэгъэнхэ, унэхэм агу-пхэм ятеплэкэл, псөольакъэхэм япланировкэл ямышынтуу наарлыг афишын в.

Мыекъуапл имэр къызэри-луагъэмкэ, коммунальные къу-лыкъухэми, къалэм изэтегъэпсыхан фэгъэзэгъэ нэмымкэ къулыкъухэми пшъериль гъэ-нэфагъэхэр афашигъяэх, рес-публике ведомствэхэу зиунэхэр гъэцэктэжжыгъэн фаехэм адэгушыгъяэх. Унэхэм агу-хэм ягъэктэжжынкэл юфхэр къалэм игупчэ Ѣырагъэжжэхэу рагъухьагь.

«Мы аужыре уахътэм хабзэм иреспубликэ къулыкъухэр кызыэрдделағъэм ишұағъекіл джыре уахътэм диштэрэ псөолъабә къаләм щагъепсығъ, илъес пчъагъе хъугъеу планым диштәу гъәцекілжының һоффшәнхэр зәрахъях. Нәмының шашырлылъеу кытитфәбгъеуци-гъәхәри дгъәцекіләштых, қыфхәм яеплъыкіләхэр зәдгъешшәштых ықиң кыдаёттлыбытештых», — хигъеунәфықырыгъ Миссия уағы имар.

Мыекуапэ имэр.
Адыгэ Республикаем и Лы-
шхъэ ипшъерыхъэр піэльэ
тъэнфагъеќкэ зыгъецакіэрэм
къызериуатъемкіэ, хабзэм
ичыпіэ къулыкухъэм ялофшлэн
уасэ фашы зыхъукіэ, инвес-
тициехъэр муниципалитетхэм
къахальхъанхэмкіэ амалэу яло-
хъэр — псөуплехъэм ятеплъэ
ар бэккэ елъытыгь — къыда-
льытэзэ ашышт.

**Адыгэ Республикаэм
и Лышхъэ
ипресс-къулыкъу**
тыр А. Гусевым тыри-

Гүмэкыгъохэр дэгъэзыжьыгъэнхэр пшъэрыль шъхъа!

Адыгейм хэгъэгу кІошІ ЙофхэмкІэ и Министерствэ иколлегие игъэкІотыгъэ зэхэсигьо тыгъусэ илагъ. Къулыкъум 2017-рэ ильэсым иапэрэ мэзих Йофэу ышлагъэр зэфэхысыжыгъэным ыкІи ятІонэрэ ильэсныкъом пшъерыльэу зыфигъэуцу-жыхэрэм ар афгъэхыгъагъ. Зэхэсигьом илоф-шІэн хэлэжьагъ Адыгэ Республикаим и Лышьхъэ ипшъерыльхэр пІэльэ гъэнэфагъэкІэ зыгъэцкІэрэ КъумпЫл Мурат.

Зэхэсгыгъом республикэм ишацэ кыышыгүүшүүлээ, 2017-рэ ильясым иапэрэ ильясынкъо министерствэм юфышо зэригзэцэклагьэр кыныуагь, аш-къэ полицием икулыкъушэхэм афэрэзагь. Зэфэхьысыжхэр зэрашыщхэм dakloy, республикэм итэцэклээлко, хэбзэгээцуу ыкын хэбзэхүумээлко кулькъуухэм тапэкъэ анахьаан анаэ зытырагъэтын фэе лъэнхыкъохэр гъэнэфэгъэнхэм мэхъанэшхо илэу ылтыгатагь. Цыфхэм яфитынгъэхэр, ящынэльончнагъэ къэухүумэгъэнхэм, бзэджешлагъэхэм япчагьэ нахь ма-къэ шыгъэнным полицейскхэм ялахышо зэрэхэлтийр кийгээтхыгь. Блэкигъэ ильясым мыш фэдэ иуахьтэ егъэспагъэмэ, республикэм шызэрэг

хъэгээ бзэджэшлагъэхэм япчьягъэ процент 20-кіе нахь маклэхуугъэ, гэвэцлагъэ зыхэль ыккүйи общественнэ чынгэхэм ашын зэрхэгъэ бзэджэшлагъэхэм, тыгъоным епхыгъэхэм япчьягъэ кыышыклагь. Джашаан фэдэу блэкыгъэ ильэсхэм зэрхэгъэ бзэджэшлагъэхэм зэхафын альэкыгъэхэм процент 30 фэдизкіе ахэхъуагь. Миграцием ылъэныкьюкіе хэбзэгээ-уцууцгъэр нахь маклэу ауквууагь. Обществэр зыгъэгумэкыирэ ло-фыгъохэм ашыщэу гьогухэм атеххуухъэрэ хуугъэ-шлагъэхэмийн япчьягъэ кыышыклагь, анахь шхъяаэр аш хэкюодагъэхэмийн япчаягъэ фэдитлүкіе нахь маклэхээрхуугъэр ары.

— Автомобиль гъогоу «Бжээдагыгъубл — Адыгэкъал» зы-филорэм иыгъын джы феде-ральэ гупчэр фэгъэзээшт. Ащ ишыагъэкэ тибюджет кы-хэхыгъэ мылькоу мыш пэухъэ-штыгъэр нэмькі гъогхэм язэ-

тэгээпсыхъян пэлдүгтэхъян амалтийн хүщт. Джащ фэдэу къуаджээ джэу Тыгыргъой дэжь гьогу зэхэкылпээ щыдгээпсырэр къээ клошт ильэсэм тыухынэу тэгээ нафэ, мыш фэдэ зэхэкылпээ 2018-рэ ильэсэм къуаджэу. Лъяустэнхъаблэ дэжь щыгтыши нэу едгээжъэшт. Джащ фэдэу автомобиль гьогоу «Краснодар — Новороссийск» зыфиорэм къыхиубытэрэ гьогу лахъэу республикэм клоцырын кырэр зэтэгээпсыхъэгъэним тываа тедгээтышт. Мыш фэдэу ekololaklэм иштуагъэкэ тигью-гухэр джыри нахь щынэгъончье хүнхэу тыщэгугы. Цыфхэм щылеклэ-псэукэ амалеу ялэм зыкье гээтыгъенир, ягъа-

шэ нахь кыыхэ хууныр, дэвшил мографилем ылъэнэйкөөлэ юфтэхэд хэм язытет нахьышу шыгье ныр пшъэрыйль шхъялэхэм аашигих. Арышь, тинеуцщирэмаафэ лъязыгъэктэнэу тызь шыгугхэрэ ныбжыкхээм нарсийн

котикхэр амыгъэфедэнхэм, мыш епхыгъэу бзэджэшлагъэ зезыххээрэм пытаагъэ хэлтээу тапэуцужынным тылтыгпплэн фае. Мамырныгъэрэ рэхьатныгъэрэ зэриль шъолтыгэрэу Адыгейр сидигьуи щыт, тапекли арэущтэу щытын фае. УФ-м и Президентэу Владимир Путиним къызэрэхигъэштигъэу, къэралыгъом щыпсэурэ нэбгыре пэпчъ ищынэгъончьяагъэ ухуумагъэ зэрэхьющтым, ищыклагъэ хүумэ, аш ыпэйгүү зэрэфхэхууштхэм ицыхъэ тельян фае, ашкээ полицием иккулыккүвшэхэр арых пшъэдэкыжь зыхыххээр. Регионым зыпкь итэу хэхьонигъэхэр ышынхэм общественнэ щынэгъончьяагъэр ары ыльяпсэр. Ар зыщыдгэгъупшэ хьууфтэп, — къыгуагъ Къумпыйл Мурат.

Тъэкъагъэхэм адаклоу, гумэ-
кыльгоу къеуцухэрэри зэрэ-
мымаклэр АР-м и Лышхъэ
ипшъэрылхэр піэлтэ гъэнэ-
фагъэклэ зыгъэцаклэрэм къы-
хигъэшыгъ. Ахэм ащыхх

(Икъях я 2-рэ н. ит).

Шүшгэгээр ильтэуж нэф

Адыгэ Республика, Пшызэ шІэнүгъэмкІэ язаслужені ІофышІэшхоу Трахъо Энвер щытхъуцІэу къыфаусыгъэр, общественні пшъэрлытъеу ыгъэцакІэрэр макІэп. Бэдзэогъум и 20-м Э. Трахъом ыныбжь ильэс 70-рэ зэрэхъурэм фэгъэхъыгъеу гущыІэгъутыфэхъугъ.

УчЧІэхэм яджэуап къаритыжъэ, анахъэу къыхэдгъэшыгъэр цЫфхэм шІу афишІэ зэрэшІоигъор ары. Къызыщытхъужьырэп, зы нэбгыри къыубырэп. ЩыІэнныгъэм къышчикІугъэ гъогум фызэплъэкІижъэ, зэгъэпшэнхэр ешЫх.

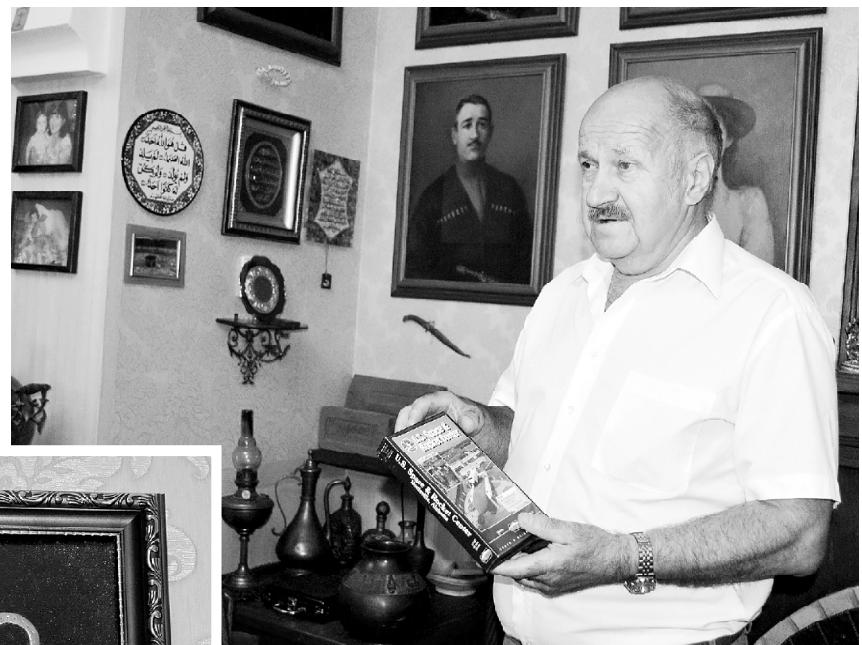
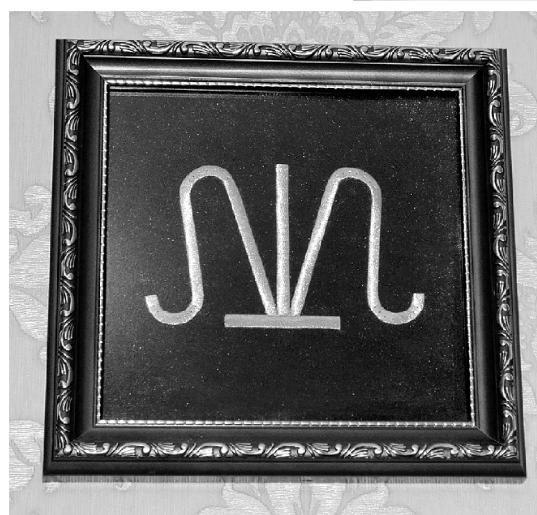
Тэхьутэмыкъое районым икъуаджэу Щынджые къыщыхъугъ. Ятэу Мыхъамодэ Хэгъэгу зэошхом хэлэжьагъ. Щынджые, Яблоновскэ ягурты еджап!эхэм япщэу щытыгъ. Янэу Хъанмелэчи кэлэегъеджагъ. Унагъом шъеуитүрэ пшъэшьитүрэ щаплыгъ.

Трахъо Энвер СССР-м спортымкэ имастер. Самбэмкэ багнээз зэнэкъокуухэм зэрхэлжийэштигъэм къахигильэшчырэр тренерэу Лъэпцэрыкъо Аскэр ипащэу спортышом ишьэфхэр зэрээригъашэштигъэхэр ары. Краснодар краим изэлүкігэльхэм аперэ чынпэр къацыдихи, иныбджэгъуухэр къызэрэфэгуш!огъаягъэхэр щыгыупшэжырэп. Спортым зэрэпышагъэм ишьуагъякэ мурад инхэр щыгынгъэм щырихуухэштигъэх, къинигъохэр къызэринэкъынхэм фэшл амалышуухэр къыгъотыштигъэх.

Еджэныимрэ юфшэнэымрэ зэпхыгъэхэу щынэныгъэм сэнхэят зэфэшхыхаффхэр кыышыхээзыхыгъэ Э. Трахьор Адыгейим щыпэрэйт совхозэү хэтэрикхээр кызыыщаагъэйрээм, хэгъэгум щызэлъашээрэ Адыгэ консервыш комбина-тыв якомсомольскэ организа-циехэм ясекретарэу щытыгь. Комсомолым и Краснодар краи комитет юфшишагь. Пшызэ мэкүмэц институ-тыв экономикэмкээ ifакуль-тет, аспирантурэр кыуухы-тьэх, шэныгъэм нахь фэща-льэх Хьыгъэ.

Космонавтхэр зыщагъэхъязырырэ Гупчэү Ю. А. Гагарини-ыцэ зыхырэм Э. Трахъом гъусэнгъэ дишыгъ. Мэкъуммэшчим хэхъоныгъэхэр ышынхэмкіэ чыигум нахышоу зэрэдэлжэхъщэх амалхэм ягъе-федэн кэещакло фэхүүгъ. Ар къералыгъомкіэ апэрэ ушетынгъ.

Трахъо Энвер япащэу йофшлэн 80-м нахьыбэ зэхашагь, хэгээгү ыкы дунэе мэхъянэ ялэу зэрэцгүйхэм фэшл шлэныгэлэжкхэм ятхыгэе 200-м нахьыбэ кыхаутыгь. Советскэ Союзым и Лыыхужъэу, лет-

Лакъом имузей

Трахъо Энвер ыдэжь сы-
щылэу иунэ нэръялтэгүй 1984-
1985-хэр зэрэцгийгээсгэхээм
сшлэгэш1985-онэу сяплыгыг.
Музееу кызызэуихыгъэр Тра-
хъо лякъом изакъоп зыфэ-
гъэхыгъэр. Адыгэ лъэпкым
итарихъ, инеушрэ мафэ гу-
къэ уахещэ. Зэльаш1985 про-
мышленникүй, шүшлэ юфыньо-
хэм язэхэцгаклоу Трахъо Лыу-
кыкылугъэ гъогум фэгъэхын-
гъэу Энвер къэбарэу, суре-
тэу ыуѓьонгъэхэр тхыль заулэ-
хууцтэу слытагъэ.

Адыгэмэ зэралоу, Энвер иакъыл фэд игущыл. Кыбыла тэрэр макъеу кыпщэхь, ау гущылэхэм ямехъанэ, сурэтэу кыгъэльяньорэм, лякъом итамыгъэ нэмык! итепльэхэм уагъэрэхъатырэп. Щындже кыышмуръоигъа къэбархэм чын

Пэх хэхыгээ я!
Хъугээ-шага гээ
хэр шынкъяны
гээ ахэлтэй кье
lyatэхэшь, игүүшь
Iэхэм мыжьор
акыутэн альэкьи
штэу олъытэ.

Трахъо Лыу
ишушлағъэ къэ
Іетыжыгъэным
ыціе раложын
ным, имыжъобгъу Краснодар
къышызәуахыным Э. Трахъом
Іофышхо дишлагъ. Краснодар
краимре Адыгэ Республикаем
рэ яштыхъянет шъхьаіехэр зе
lyklem хэлэжъағъэх. Зэгүнэ
гъу краимре республикамре
язэпхыныгъэхэр аш фэдэ зе
хахъэхэм ащэпхтэх. Хэбзэ къу
лыкъушэхэм ямызакъо, цыф
къышеркъюхэр, Трахъо Лыу
икъоджэгъухэр зэlyklegъум къы
зэрекъуагъэхэр Энвер шукъз
фальгъутгъ. Зэхэщэн Іофы
гъохэм апылъыныр шэн-ха
бзэ фэхъугъ.

Къыфэрэзэх

— Сышнахъык! Эхэр сигүү сэхэу Краснодар щык! Огъязы зэлүүкэм тыхэлжки, лякъомыц! Экэл Трахъо Энвер «тхъа уегъэпсэү» етложьыг, — кье! Уатэ Щынджые щыщэу Трахъо Вячеслав. — Энвер фэдэхэр тишишэтехыг! Эх.

Краим, республикэм ащағэлъапІэ

Кавказ шъольтырым щыпсә-
уре хъульфыгъэмкіә ильәс 70-
рә бгъашыныр бәп. Э. Тра-
хьом, ныбжым емылтытыгъэу,
илюфшыагъәхәмкіә уасә фә-
пышын зыхъукіә, щытхъур къе-
бәккы. Пышыз изаслуженә
землеустроитель, космонавти-
кәмкіә, шләнныгъэмкіә Урысы-
ем, США-м ящытхъуцәхәр къы-
фаусыгъәх. Шүшлә юфыгъохәм
зәрахәлажъэрәм фәш! Крас-
нодар краим илауреат, журнал-
хәм яредактор шъхъал. Крас-
нодар краим имызакъоу, тирес-
публике итын анахъ лъялпәу
медаләу «Адыгеим и Щытхъу-
зехъэр» къыфагъашьошагъ

зехъэр» къыфагъашьошагъ.
Энверрэ ишхъягъусеу Татя-
нэрэ зэдаплугъэ Тимур дэгью
тинэйас, тиофшіэнкэ бэрэ
тызэөлкэ. Краснодар игимна-
зиу N 48-р Тимур дышъэ
медалькэ къуухыгъ, Москва
дэт апшъэрэ финансовэ-эко-
номикэ еджаплэм ишлэнгъэ
щыхигъэхъуагъ, юрист сэнэхъа-
тыр ил. Адыгэ Республикаэм
иофициальнэ лыклоу Красно-
дар краим и Губернатор дэжъ
щыл. Шъэожъыеу Тимур къы-
фэхъугъэм Русльян фаусыгъ.

Адыгейим иансамблэхэу «Налмэсыр», «Исламыер», нэмыкхэр Краснодар зыкхэкэ, Э. Трахъор игуалэу ялтыы. Ар шомакхэу Мыекуапэ щызэхашчэрэ мэфэкэ зэхахьхэм бэрэ ашытэлъэгъу. ҮгүкИи, ыпсэки Адыгэ Республикаем щыи. Пчэдыхж тыгъэм инэбзийхэм нэшүукэ ялтыызз, имурадхэм афэкло. Хъакхэу кыыфакштхэм алыкэнэу зигъэхъазырзэ, Энвер сыхьатыр зэрэхкугъэм иклерыкхэу еплтыгъ. Иныбджэгъухэм кыыфалошт хъохъухэм, гущылэ фабэхэм гукхэ зафигъэзэжынэу уахтэ кыыхихыштэу тэгүгъэ. Щитхуу тхылххэм яджээз, шэнышу зэрэфхэхуугъеу, шъабэу зэрэхъыштыйм, «тхьашууегъэпсэу, сижкугъэгушуагъ» зэрарилохъыштыйм тицхъэ тель.

Жывьтвым гицкхэг тэгв.
Опсэй, Энвер! Тхээм нарт
бэгьяшэг уешү. Уиунаагьо удат-
хъэу, уинасыг зыдэгльэгтэ-
жьэу ушыгэнэг пфэтэло.

ЕМТЫЛЬ Нурбый
хэм арытхэр: Трахъо
итамыгъ; Э. Тра-
нэжь сурэтхэр кье-
льох; Трахъо Энвер
Адыгейим яжурналист-
т.

(Къызыкъэлъыкъорэр
мэжьюгъум и 6-м
къыдэкъыгъэ номерым
ит).

Налбый чIэгъчIэлъыбзэкэ къыддэгушыIэ

Налбый игушиIэхэр егъэ-
ляятуу ыгъэкъэрэхэрэп. Ау
хьопсанIэу иIэмэ гу альти-
гээтэн феш чIэгъчIэлъыбзэ-
кэ къыддэгушыIэ. Ыпекъэ
къызэртIуагъеу, адигэм къы-
кльгэе гъогум тет, аш илокъ-
шыкъэ цыпхэр ыыгъхэм, къыз-
зэрдэгушыIэрэп непэрэ
дунэябзэр ары. Налбый нарт
эпосыр лъинъекъотагъ, тилэ-
шэгъу щыпсэуре лъэпкъ пстэ-
уми къагурышошунуу эпосыкъэ
итихыгъ. «Мэзышхъэр къыз-
печи (Шъофыжхъэр зэрэн-
кы) Тенэ губгъо ар къекъи-
пэ / Икыгъуабэ ар къаблэкъ»
(Нартхэр. Адыгэ эпос, том: 7,
н. 279). Налбый: «Сэ слэгъу-
гэ шыу закъо, (Жыым федагъ
ар, жыкореным.) Шункъым
нэсэм, къыщынэфуу, / Тыгъэ
нэфым къыщыншункъеу.) Зэ
къемацэу, зэ щебащэу, / Ма-
чэе, малье, чылъэр лъэджэ»
(н. 35). Нарт эпосын къы-
хестхыкъыгъе пычыгъо цыкъур
къызхэсгыгъэр къесымыго-
гыагъэм, ари Налбый иусеу
тюштгъэ. Аш фэдэ къеуакъ-
хэр бэдэдэу ахэт Налбый
иусэмэ. «Псынкъеу ежъеныш,
/ жыгъэр илтыныш, / Мэзхэр
ыльегуо, / Шъофхэр зэпичэу,
(Къушхъэр шыгу лъагэм / Дэ-
быбэшт ар, / Къеубыгъуаеу).
(Повестхэр, къэбархэр, усэхэр,
н. 45) «Сишикъеу» зэджэгъе
усэм икъеуакъэ, шыим изекъуакъэ
Саусырыкъо иш Тхъожынер тыгу
къеъкъы. Нартхэр, Саусырыкъо
зышшуагъебыльи, зекъо кла-

гъэх. Шункъым къыхэнагъэх.
Машо яэп, чыылэм ригъэзы-
гъэх. Нартмэ къафыкъокыгъэ
къиньгъор Налбый къетхыжы
фэд: «Шункъы, шункъы... / Шун-
къым чыгур зэлтигъагъ. / Ты-
гъэм клауплэ римытынэу, / Зи-
гъэлагъ». (Н. 51). Мыш дэ-
жым Налбый ижабзэ тынаэ
тетыдзэн фае: «Шункъым чы-
гур зэлтигъагъ» ило. «Зэ-
лтигъиутигъ, зэлтиштагъ, зэ-
хиуплыгъагъ, зыкъытирихъуау»
ыгъогъагъэм, усэм, къыдгур-
гыгао шлоигъо гупшысэм
щыкъагъэ фэхъущтыгъ? Ары
шъхье, ар адигэ Iакъэ ху-
щтыгъэп. Бзэм ишъэфмэ, бзэм
къеуакъеу иIэмэ непэ тапэ-
лапчэ тыхуугъ. Хымабзэм къы-
хэтхыре гушиIэхэр къызэрд-
гүриохъэу зэтэдзэкъых, адигэ
къеуакъеу хуягъеу тшошы, тэ-
хы, къэтэо.

«Мо чыпIэм орэд щаукъыгъ...»

Оредыр цыфымкэ анах гу-
жыдэгъэкъипIэмэ ашыц. Из-
акъоу къанэу мэзэшым, ыгу
шулъэгъу нэплъэгъур, мэкъэ
шээбэ дахэр итисхъагъэм, мэш-
шынэм, анах гужыдэгъэкъ¹
фэхъурэп оредыр ары. Зыщы-
нэкли, ыгу зыгорэ къеоми, оред
къело цыфым. Ымакъе езэгъеу
орэд къылонир арэп аш гу-
жыдэкъ фэхъурэп. Аукъоды-
ими оред къылонир ары. «Усэр
адигэхэмкэ щыIеный, поэ,
япэсэрэ дунэететыкъе исау-
гъэт, чылъигу шыхъугъе пстэу-
ри къезынотэрэ тхыгъе папкъ.

... Усэкъе (поэзиикъе) заджэ-
хэрэп адигэ оредыж лъэшхуу
къарынчъэр къызэрэуухъумэн
фае, дэхажээмрэ шуягъэмрэ
уасэ зэрафэшын, пшхъе зэ-
рэбгээлъепIэжын фаем игу-

пшысэ зыхэлхэр ары». (Хан-
джэрий. Черкесские предания
Налщиц, 1979. н. 14; зээздэ-
кыгъэр Унэрэкъо Рай, Адыгэ
орэдхъжхэмрэ лъэпкъшэнэ-
гъэмрэ, н. 7). Егъашэм лъы-
тэнгъэшко фэзышшу ишылакъе
хигъэчыхъэгъе оредым Нал-
бый еклолэкъе гэшэлбэон фыри.
Аш оредым рипэсэрымэ афэ-
дэ къеуакъехэм сэ непэ нэс
сарихылгагъэп (рихылгагъи-
щылэшти): «Мо чыпIэм оред
щаукъыгъ. / Аш бзыоу шхъары-
быбыкърэмэ/ Тэмэ лъэнэкъор
къычланэ». (Я 6-рэ т. «Хэкъы»,
н. 667). Гурыгъуает Налбый
игукао. Оредыр уукмэ, аш
цыфыгъэр дэоуки. «Ошхэр
чыгъмэ / Акыгъуштых; хыор
дыдхэр / Цыф оредмэ агъэ-
ласэх». (Я 6-рэ т. «НэпIехъ»,
н. 328). Оредым клаучлэу илэр
аш нах лъэшэу таштэу къэ-
плон пльэкъынта? «Хыор дыдх-
эр цыф оредмэ агъэласэх».
«Мыжъоу къетакъорэм/ Оред
хэшшыкъынэу, / О плуагъэ, псы
макъэм фэдэу». (Н. 47). Мы
къеуакъехэр сидрэ лъэпкъ
орэхъу фаем къагурышонэу,
шхъэр ыгъэрэзэнэу къэуа-
къх. Джаш фэдэ къеуакъехэр
ары Налбый дунэе литерату-
рэм хэуционэу зышырэ.

Енэмьи
Орэд

Усакъор — шыпкъяло

Тэ адигэхэм, оредиаспор,
орэхэкурыс, джырэ нэс зэхэ-
тымыфышшу гъэр, тигупшысэ
мыухыжь зыдэштыр 1864-рэ
ильэсэм ыпекъе щыIэгъэ ху-
гъэ-шагъэхэмрэ 1864-рэ илэ-
сэм ыгъыре илэсийшэм къы-
тэхъулгагъэхэмрэ арых. Сыд
фэдэ зэуагъа а къытфыкъ-
кыгъагъэр? Илэсийшэрэ кло-
заом хэкъыпэ горе фытилэжъы-
гъэба? Хэта хыягъэр, хэта мы-
сацээр? Тихэку къихъэгъэзэ
техакъомэ зыкъэтэмыухъумэ-
жьэу ырлыхъэу зяттын фэя-
гъа? Джэуап зимишэ упчIэхэр
тшхъэ къышекъокых. Тильэпкъ
гулэтилэу илэгъэхэр тшхъэ
икыжъыгъэх, юрдэо шхъэуна-
зэ тыхуугъ. Титхакъомэ, усакло-
мэ, тарихлэжэмэ а упчIэ мы-
ухыжьмэ джэуапхэр къаратыгъэх.
Ары шхъье, а тхыгъэмэ зэда-
штагъэу, «джары шыпкъэр»
тилонэу джыри къатхыхыгъэр
мэкъе дэд. Налбый а упчIэ мы-
ухыжьхэр иусэмэ къащэлтых.
А зихэку зэрагъэбгынагъэмэ
агу дэхъыгъагъэр къыуатэ ху-
мэ, Налбый дунаим зыгъя-
зэ. Шыпкъэр плонэу щытмэ,
а лъэхъэнэ мыгъом дунаим

(чылъэм) нэмыкI тигулае зэ-
тотшын тиагъэп. Тыкъызэха-
шыкъыштыгъэп, дэгү, нэшү ху-
гъагъэх: «О дунай, дунэхжэ,
о дунай, / Уишохъогу, уиогужь,
шыблэуай./ Уичыналь э лъыпсир
щечэ, / Уибзыльфыгъе гызэ
мачъэ,/ О дунай, ерыей, дунэ-
хжэ» («Гум истафэхэр»). «Ду-
нэхжэ, уиогужь», ило Налбый.
Пстэуми тызэрэштыгъузэу, а
«жы» гушиIэм шулъэгъури,
лътэнэгъиэри къызэршыгъэ-
хэрэм фэдэу шьэгъуягъи къе-
гъэлбагъо. А лъэхъаным адигэм
сугу, сыгъе езыгъэлэгъе мы-
хьо-мышагъэр зэрэштыгъэр
тынэ къыкъегъэуцо: «Тыгъэ
шункъ, чы гьогунчъ, хы лъягъ,
/ Пцэшо ошх, мэшо псыхъу,
жъалымыгъ». Къинир, хъаза-
быр нэрылтэгъуу къытфешы.

«КъашIэжъэрэп ар пстэуми,
/ Ау зэ адигэм/ Иорэдхэр —
псыхъомэ, / Игугъэхэр — къу-
шхъэмэ, / Ытамэхэр — пшэмэ
аритгъэгъ». («Фэкъолым икъа-
шъу»). «КъашIэжъэрэп ар пстэ-
уми... Сыд къамышIэжъэрэп?
Еж усэм аш ипэгъоки къытэло:
адигэр гуфт-шхъафитэу, ма-
мырэу псэ зэхъум, ифиты-
нъыгъе бзыум фигъадэштыгъэ.
А лъэхъанхэр тыкъээмыдэрэмэ
рагъэкъокыгъэ пропагандэм чи-
лэсагъэх. Зэо мыухыжьмэ

Къуекъо Налбый

Уипсалъэ іэзэгъу.
Сигъогухэр лъыогъэкъуатэх.
Тэдэ сыйчиэмэ,
Зэхэсхэу тео уиуатэ.

О зэкъе ээрэпIоу орэхъу.
Сашхъагъын эрэт уигушиIэ.
ТызфышиIэр титли тшошь мэхъу,
Тфэмыукоочыни зи щыIэл.

Гъогу сыйхъажьмэ,
Сыгу ренэу илъыщ уиплэпIагъэ.
...Мэкъу іэтэ шъабэ орэхъу
Титло зэтIуагъэр.

Орэд

Пчэдэйж тигъэм дуняяпчэр къызэIуехы.
Лыгъэ лъагъом тыйтэйнэу,
Гъэбэжъу иныр тыйлэжъинэу,
Нэф зэрэшьэу тигъэм тигу тэ пэтэгъохы.
Тэ тымыпшьэу, тигъэр пшыгъэу еIыстэх.

Мамыр пчыхъэм огу рэхъатыр къыщэнэфы.
Тэры чыгъури зылэжыгъэр,
Тэры огури зыIэтигъэр.
Джааш пай цыфым илу щышшуу зегъэпсэфы.

Къэбар дахэм хъакъещыгъэр фылухыгъ —
Къэуат: непэ сид гъэхъагъэ къидэпхыгъ?

Оред чэфмэ хэку клаасэр къабыыхъэ.
Хъярим пае тыйлэжъэнэу,
Тигъэр тигумэ къащежъэнэу,
Нэф ошынфэ чыр оредмэ къабыыхъэ.

Хъакъещыгъэр хъярим пае йорэхыгъ.
Къэуат: цыфмэ сид гушуагъо къафэпхыгъ?

Усэхэр

Гум ибзыухэр

Гум ибзыухэр шьо шуульэгъуа? —
Мары чыгъхэр зэлъабгъагъэх.

Гум ибзыухэр осэпс пасэу,

Къэгъагъ куашэм къытхехъэх.

Гум ибзыухэр... Лъэпцэ цыкъухэу
Къулэджэпсм үлтэдагъэх.
Тхыдэ къыхъэм илыхъужьмэ
Гум ибзыухэр афэдагъэх.
Шьо шуульэгъуа къеутысэхэу
Пшэс къэгъагъэр мэфэ нэфэу...
Къынэсэфэ чым, осыцэм
Гум ибзыумэ зышаушъэфы.

Тыкъагъынэ гум ибзыумэ.
Комэ шункъыр, къэгъагъ таюор,

Гукъэкъыжъэу батыр лъакъор

Къытфышанэ гум ибзыумэ.

Ау къэлжыхъах гум ибзыухэр,
Тыгъу къышэкъыш чыгыгы шхъуантIэ,
Тыгъу шыгъушрэп батыр пкIантIэр,
Тыгъу къэгъагъхэр щызэIуехых.

Пшэсым икъу гум зэхехы,
Пстэуми ипчэ афэдагъехы,
Зы осыци риээфэрэхэр,
Гум ибзыу щыпкъыгъэр
Ымгъешшуагъэу...

Хэгъэгү зафэм сыфэлэжъэшт

Уашъомрэ шьофиымрэ
Язэлукъэгъу
ЧIэсэлү пчэгъур.

Мыжъомрэ жъуагъомрэ
Язэхэлхъапхъэ
Щысэлэты шхъапхъэр.

Чыгумрэ огумрэ
Япчэгү нэфынэ
Щысэшы сиунэ.

Пшэсымрэ псыхъомрэ
Язэхэлабэ
Къыщэрэкъ чыг бырабэр.

Жыбыгъэмрэ гъогумрэ
Ялээпэ мафэ
Къэрэжъ пчэдэйж зафэу.

Сэлам шьосэхы,
Огуу гупсэфир,
Чыгогу нэфынэр!

Сэлам шьосэхы,
Сипсыхъо чьэрхэр,
Сичыгу пшэрхэр!

Сэлам шьосэхы,
Лэжъэкъо минхэу
Юфым щынхэр!

Пшэсым нахь псынкъэу,
Чым нахь мъонтэгъоу,
Гүгъэм илэгъоу.

Къушхъэтхэмэ афэшюу,
Ренэу щыюшшуу.
Шушшэр ипчаблэу.

Къеблагъэрэ къехъуапсэу,
Икыжъэрэс псэмафэу,
Фэдишъэ юшынэу.

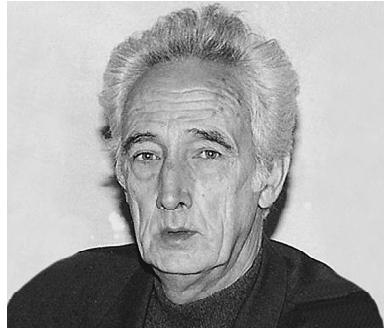
Хэгъэгү зафэм
Инасып мафэ
Тыфэлэжъэнэу!

Сичыгу ичъыгхэр

Уичыгы шхъапэ
Фыжъэу къеткъуы
Жъогъо нэплъэгъу.

КЪУЕКЬО НАЛБЫ НЕПЭ КЪЫЗЫХҮГҮЭ МАФ

ишъэф, ыкъуач!

Къытфихыгъэ къинигъохэр тэ къызетынкъыгъэ щылэкъе-псэү-къагъэу тшошы. Ары шъхье, хуягъе-шагъэр, пыцыр, шынг-къэр зышэу, ахэр зыгужуа-къе дэльзэу непэ къес зууху-магъэр чыгур ары: «Чыгур закъор ары / Цыиф лъэпкъ пстэ-уми зылъэкъирэр адэгүшьэн. / Къыздэгүшьагъэу, / Хэт щыла, Чыгур, / Ощ нэмькъеу сзыз-бэнэ?» («Фэйвъолым икъашь»). Адыгэ чыгур къызаунакъыгъе илтэсхэр: «Мэкъэнч, клонпэнч... Къушхъэтхэм ясатыр / Чэц шункъым зэлъиштагъ» («Гум истафэхэр») elo Налбый. А гу-къодыгъом хэтэу илтэсхэр блэ-къых: «Зэль!.. Мыхъор къэ-хъяягъя!.. / Лъэмакъе къэу, пса-лъи зэхэохы — / Мир цыфым ихэпшагъ». Сыд фэдиз гумэкъы-гъом, гукъодыгъом хэтгъэми, ыгу цапекъе ыыгъеу къыздыри-хъакъыщтыгъе гугъаплэр къыз-рэфэссыгъэр ельзэгъу, зэхехы: «Нэмькъе лэуж, нэмькъе ягу-хэлъых, (...) / Ау адыгэр щыл, къушхъэтхыр зэрэшьэу, / Орэд-ри зэрэкъигъоу /. Ар пщэс, къен шхъуантхэм илтэдэшт, / Гум илтэгагъе гашаэр фигъэдэшт». («Гум истафэхэр»).

Усаклом, тхакъом ыгу ыгъэ-къодын фитэп. Лъэпкъыр гу-гъаплэм фещэ, къэхъущт къэ-

бзы, къэгъешыгъе пстэуми нэшлукъе уялъяу уешы. Ары шъхье, узлъяабэрэм улъыэ-сырэр шулъэгъуныгъэм, гъоты-гъуае, ежыр ары укъыхэзых-рэр, къакло угу къитыхъэрэр: «Хъатэп, сикъош, хъатэп, / Дунаер пшишэжъыр пхууантэп / Зэтепхымэ — орэд зэхэпхы-нэу, / Удэлабэмэ — шулъэгъуныгъэр ары. Аш зы бгъу-къе уеплү, уелэжы, зы бгъукъе делэ ухъуллэ. Суфистмэ «шулъэгъуныгъе иным Тхъе шулъэгъуныгъэм уфецэ» ало. Къэ-гъешыгъе пстэури Тхъэм ифэ-мэ-бжымэхэм ащищэу ахэм альтиг. Ызыныкъомэ къэгъешы-гъехэр «аш (Тхъэм) щыщ», ызы-ныкъоми «ары Тхъэр» ало.

Суфистэу Мевланы Джэлалеттин Руми «Шулъэгъуныгъэм систи, сывэхигэлэгъуагъ, яжэ-сихыгъ. Къэгъешыгъэм илокъе-шыкъехэр къызгурьыагъ» elo. Шулъэгъуныгъэм ригъээгъя Мэджнун пшэхъуальэм хэхъя-жыгъ. Гукъэгъ фызишьимэ пшэ-хъуальэм Мэджнуныр къыща-гъоты, Лейлэ ыужрагъэкин гүхэль яэу: «О Лейла, Лейла», — чэчи мафи оло, — Лейлар пшъешэ шуцэлэгъи, Делэ ухъуллэнэ щытэп», — ало. Мэджнун: «Ар сэ синэкъе шулъэгъуныгъэм...» къареложы. (Фу-зули. «Лейлэрэ Мэджнунэр»). Гупсэм идэхгээ-Иягъэр арэп шу зылъэгъурэм инэгъэгъу зы-климыкъырэр. Ар гээри зышыр-эр, зы бгъукъе гурьыгъоу. Налбый иусэм суфист къэуакъехэр бэрэ, бэрэ къахэфэх.

очыа, Пшыщэ лъакъу...» Уса-къом ыгу, инэпльэгъу зыдэшы-лэр шулъэгъур ары: «Къини о уикъеклон. / Укъакло къэс / Сиорэд тэклы, сиу щыщ тэклы / Сиогу щыщ тэклы / Зыдэохъы-жы. Аутшэуми, сиуажэ» («Ап-рэ шулъэгъум игукъео нэф»).

Психологхэми, философхэми, тхакъохэми, усаклохэми шулъэ-гъуныгъем игугу бэрэ ашыгъ. Цыфыр гъэри зышырэр, зы-шыпсэурэ чыгур ыбыгынэу къу-шхъэм хэзэгъэхъажъэр шулъэгъуныгъэр ары. Аш зы бгъу-къе уеплү, уелэжы, зы бгъукъе делэ ухъуллэ. Суфистмэ «шулъэгъуныгъе иным Тхъе шулъэгъуныгъэм уфецэ» ало. Къэ-гъешыгъе пстэури Тхъэм ифэ-мэ-бжымэхэм ащищэу ахэм альтиг. Ызыныкъомэ къэгъешы-гъехэр «аш (Тхъэм) щыщ», ызы-ныкъоми «ары Тхъэр» ало.

Суфистэу Мевланы Джэлалеттин Руми «Шулъэгъуныгъэм систи, сывэхигэлэгъуагъ, яжэ-сихыгъ. Къэгъешыгъэм илокъе-шыкъехэр къызгурьыагъ» elo. Шулъэгъуныгъэм ригъээгъя Мэджнун пшэхъуальэм хэхъя-жыгъ. Гукъэгъ фызишьимэ пшэ-хъуальэм Мэджнуныр къыща-гъоты, Лейлэ ыужрагъэкин гүхэль яэу: «О Лейла, Лейла», — чэчи мафи оло, — Лейлар пшъешэ шуцэлэгъи, Делэ ухъуллэнэ щытэп», — ало. Мэджнун: «Ар сэ синэкъе шулъэгъуныгъэм...» къареложы. (Фу-зули. «Лейлэрэ Мэджнунэр»). Гупсэм идэхгээ-Иягъэр арэп шу зылъэгъурэм инэгъэгъу зы-климыкъырэр. Ар гээри зышыр-эр, зы бгъукъе гурьыгъоу. Налбый иусэм суфист къэуакъехэр бэрэ, бэрэ къахэфэх.

Шулъэгъуныгъэр цыхэ, къэн-къэм цы хехы, зызигэгусэштыр, къызынкъе-жъукъыжыщтыр къэ-шэгъуае. Ынэ укимыгъапльэм, угээпцыимамэ: «Тилагъ зэкъе-тэ: / Шулъэгъуи, / Шу зылъэ-гъурэм инэпльэгъуи, / Шу зылъэгъурэм ишхы макъи, / Шу зылъэгъурэм гум исакы. / Тилагъ зэкъе. Джи сизакъу. / Джири очыа, Пшыщэ лъакъу...» («Ап-рэ шулъэгъум игукъео нэф»).

Налбый тхэкъо зэхэгъэ-Иягъэр арэп шу зылъэгъурэм инэгъэгъу зы-климыкъырэр. Ар гээри зышыр-эр, зы бгъукъе гурьыгъоу. Налбый иусэм суфист къэуакъехэр бэрэ, бэрэ къахэфэх.

Налбый — гупшысакъо

Налбый тхэкъо-усэкъо закъоу

щытыгъэп. Аш ытхыгъэмэ ты-

зяджэкъе, зэрэфилософ иныр нафэ къэхъу. Налбый игупшы-сэ зынэссырэр къызгурьодгъэ-оным пае иусэмэ цэу афиу-сыгъэмэ тяджэ къодыими къыд-гурьонзу сшошы: «Чыгур сиу къышеклокъы», «Тыгъэр пасшо къуагъэ», «Сиу агынагъ. Чэрэ чыгъэм», «Бэзум къыхечы, Пшыщэ мэбзэх», «Агээсэгъэх къушхъехэр», «Тхэкъыжэр, тыгъэр къыщын», «Дэгүшчил уигъашэ, дэгүшчил», «Ныб-жыкъу зымышээр нэфын», «Ощхым чыгэгэу хэсшыкы-гъэр», нэмькъихэр.

«Сэтхэфэ, къушхъэм сиыфэд, / Огум сиыфэд, хыуаем. / Си-фаемэ, гъэшэл орэд / Къеслощт е гашшэл сэгъа». «Сиусэхэр чыгэгэу къэкыгъэххэу, / Яжъа-хэр цыф къуаплэ хуягъэх». Налбый сид фэдизэу «хъазабкъе» тхагъэми, отхэфэ «къушхъэм» фэдэу къемыуфэшьунэу, игу-гэ-гупшысэмэ лъэхүу раримы-гэдээу тхагъэ. Тхэкъо пстэури «хъазабкъим» хэтэу зэртхэ-хэрэр нафэ. Налбый зыпэ-шын уасэ щымыз мильку-шко къытфыцинаагъ. Тэ къыт-тефэр аш ытхыгъэмэ уасэ афэтшыныр, цыфмэ альыд-гъээссыныр ары.

Тыпфэзэшыгъ, синыбджэгъужъ...

Уитхылхэр ары гужыдэ-кылпэу тиэлэр, уигугъэ-гупшысэ-хэр ары. Тыркуем укызэком, тхъамэфэ реным туутын үргюм тыхэсэу литературэм, аш икъэ-лэнхэм, тфэмыхуяжъэр адигэ дунаим ягыу тшыгъяагъэ. Хэ-кум къызысэгъэзжым иуунэ себэглэгэти, «чэчи мафи имылэу, узшыфаем къакло иуунэ фэдэу» къысэпшагъ. Бэрэ, бэрэ уианэ тызэдэш-сыгъ, джа зэдатшээрэ гугъэ-мэ тахэмийшьоу.

Сыдигъуагъа ар? (етланэ прозэхэр).

ыбзи ихабзи зээжиз, зэдештэ

Узыщын лъэпкъым пцэ шуукъе къырионым, цыиф зэфабэмэ уиакъыл гупшысакъо уряфэнхы-оным, урящыкъэгъэнам анах насып ин хъужы-рэп. Джа гушыгъо йахь шагъом хэнгъэп зэлъя-шэрэ усаклоу, тхаклоу Къуекъо Налбый. Бэдзэогъум и 20-м, 1938-рэ илтэсийм адыгабзэр зы-гъэжынчыщтэу, лъэпкъ хабзэр зытэштэу, гу-гупшысакъо-усэкъо емызэшыгъыр къэхъугъ.

Налбый ежь Тхъэм къыри-тэгъе гашаэр творчествэвн фи-гъэзагъ, хигощагъ. Игугъе ини, илшээрэль гъэнэфагъа лъытэ-нигъэрэ щытхъурэ хэлъэу зэ-шуихыгъэх. Иакъыл-ушыгъэкъе лъэгэгэлээр дахэм тетыгъ, тет ыкъи-тетышт.

Къуекъо Налбый Юнис ыкъор Туцожэ районым ит къуаджэу Къунчыкъохъаблэ имэкъумэ-щышэл бын-уннэгъо дахэ къыщы-хъугъ, щаплугъ. Къоджэ гурьт еджаплэр къызеух ужым, мэз-хъязмэт промышленностын рабочэу Ѣылэжъагъ. Аш пыдза-гъэх. Адыгэ къэралыгъо къэл-е-гъэдэжэ институтын чахы, фи-логилемкъе ифакультэт иадыгэ къутамэ 1962-рэ илтэсийм къы-ухыгъ. Хэку гъэзетэу «Социалистическая Адыгейм» коррек-торэу, нэужым къэлэгъаджэу, къоджэ клубын ипащэу, Туцожэ район гъэзетим икорреспондентэу юф ышагъ. Ахэм

ауж хэку исполкомын культу-рэмкъе игээорышланэ ыкъи Адыгэ телевидениемээр радио-вещаниемрэкъе Комитетын щы-лэжъагъ. 1991 — 1993-рэ илтэс-хэм Адыгэ Хасэм игээзетэу «Гуазэм» иредакторыгъ. 1994-рэ илтэсийм къыщегъэжъагъэу къэлэцыкъуэх апае журналэу «Самгъуыр» къыдэгъэкъы. 1996-рэ илтэсийм къыщыуублагъэу Адыгэ тхыль тедзаплэм иредактор шуухъэлэгъ.

Ытхыхэрэ 1962-рэ илтэсийм къыщегъэжъагъэу къыхиуутышт-гъэх.

Я 60-рэ илтэсхэм адыгэ ли-тературэм къыхъэгъэх къочла-къэхэм Къуекъор ащищыгъ. Ишынгъэгъэ зэрэштэу усэнэим, тхэнэим, гупшысэнэим, адыга-бзэм, лъэпкъ шэн-хабзэхэм альягэ якъызэгъэшэнэн афэ-гъэзагъагъ. Творчествэвн хэуц-онымкъе анахъэу зишүагъе къе-къагъэр нахынж ышыбэу къу-

джэм дэсэгъэхэр, ахэм япсэльэ гъэшэйонхэх хъакъе-щым щыз-хихыгъэхэр ыкъи ежь ыгукъе шоонгъо, ыгъатхъеу, адигэ фоль-клорыр куоу зэрээригъэшла-гъэр, иамал-къуачлекъе ежь-ежырэу ар зэрилчилжыгъэгъэр ары. Налбый тхэкъе амал инхэр лэ-къэлхэх мэхъу, иусэ пычыгъо, игушыл гъеуцгъе, ымэкъе зафэ нэмькъи тхакъо горэм ием хэ-къуакъирэр. Къыломэ шоонгъо лупшыкъе, рищэжэгъэ гупшысэр гүнэм нигъэсэнэир ишэнэгъ. Псынкагъэр, төврүкъуагъэр твор-чествэвн ыштэрэп, хэзагъэрэп. Гукъе, псэкъе гупшысэр шоокъы-гъэн фое, джащыгъум тхыль-еджэхэмкъи ахэр лъэплэштых.

Усаклоу итхыгъэхэр гупшы-сэ зэмьшохъэхэмкъе пкагъэх — ыбзи ихабзи зээжиз, зэдештэ. Нэбгыре пэпчэх ахэм зы-фее акъылыр, шлэнэгъэр, къу-лайпир ахегъуатэ, зырагъэшху.

Сыдэштэу Налбый гупшыс-элэгъэ-лъэшыгъи ащи-зэхэштэ. Ежь ишьогъу-илэгъу гу мин зафэмэ агу къигущы-ыкъе Налбый исатырхэр, игу-шылэл пэпчэх гъэпсигъэ, мэхъа-нэ зилэх ыкъи зыхэлхых. Аль-е-шылэх эхэр цыфыбэмэ, цыф лъэпкъ зэфэшхъафхэр ягу-пэу яджэх ыкъи ахэгъэштэ-гъэшэл ушьхэхэм аклэдэулыкъы, агъэгупсэфых. Усаклоу итшэлэ-гупшыс-чыгъэу дахэу зыыштагъэр адигэхэмкъе ыкъи зэрэ-штэу цыфильэпкъымкъе гу-шхъэзжымылэ тын лъялэу щы-тышт, къэнэшт.

Къуекъо Налбый «игъом къэхъугъ» зыфалохэрэм ащищ. Илтэпкъ идахэ ытэштэу ар ѿ-шы-лагъ, имафэ пэпчкъе, щэлэфэ-къе илтэпкъ гушхъэлэжъыгъэ мылькушу фызэуигъэкълагъ, гуп-шысакъе щынгъэхэм ишьып-къе лынэсэним итшылэгъэшьагъ, юфышху ылэжъэрэм ыгъэрэзэштагъ. Усаклоу итвorchествэвн къэралыгъом епэс-ыгъэ эхэлэхэдээгээ. Итэпкъ идахэ ытэштэу ар ѿ-шы-лагъ, имафэ пэпчкъе, щэлэфэ-къе илтэпкъ гушхъэлэжъыгъэ мылькушу фызэуигъэкълагъ, гуп-шысакъе щынгъэхэм ишьып-къе лынэсэним итшылэгъэшьагъ, юфышху ылэжъэрэм ыгъэрэзэштагъ. Усаклоу итвorchествэвн къэралыгъом епэс-ыгъэ эхэлэхэдээгээ. Итэпкъ идахэ ытэштэу ар ѿ-шы-лагъ, имафэ пэпчкъе, щэлэфэ-къе илтэпкъ гушхъэлэжъыгъэ мылькушу фызэуигъэкълагъ, гуп-шысакъе щынгъэхэм ишьып-къе лынэсэним итшылэгъэшьагъ, юфышху ылэжъэрэм ыгъэрэзэштагъ. Усаклоу итвorchествэвн къэралыгъом епэс-ыгъэ эхэлэхэдээгээ. Итэпкъ идахэ ытэштэ

ЛЭПКЬ ИСКУССТВЭР — ТИБАИНЫГЬ

ДЭКЛО-БЗЭКЛО ХАЛЭМЭТ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо шүхъафтын къызфагъэшьошэнэу зыцээ къырауагъэм ашыщэу Гъобэкъуае икІэлэпІугъэу, дунаим щызэлъашээр дэкло-бзэклө инэу, шүхъафтын лъапІэхэр мыйзэу, мытлоу къызэратыгъэ Стлашьу Юрэ Мыхамодэ ыкъом фэгъэхыгъэ гущыI.

Кавказ икъушхъэ лъагэхэм къащежъэшь, ичээ хигъахьозэ, лэшэгъу пчагъехэм ашисэмегу непкь тес къуаджэу Гъобэкъуае псыхьоу Пыщиш ипсюорхэ блехихъэшь, Пышээ хэлъедэжьы. Псыхьом бэзлуульэу щытыгъэмэ, бэдэд къылотэн ёлыкъыщтыгъээр: лэпкьтэйкод заом ихиши, революциитлоу тызэйзышагъэри,

Ильэсхэр клаугъэх. Юрэ дэнбэзным илэпэлэсэныгъэ ишьэфхэр тэклу-тэклуз ыиэ къыргаахь. Пшы имышэу, зэхэдзи ымышэу зэкэмий агадэ, шхъадж зыфаэр шэклим фыхешыкы, ежигуякэ горэхэри афыхихъаахьозэ.

Дэкло-бзэклө клаалэм игултыэрэ илэпэлэсэныгъэрэ гу лъатэурагъажь. Гъобэкъуае ду-

шыипкъэу егъэпсы. «А зыр то кэпшыкыжын плэкына! Сыдми зы гупшысакэ горэ сшыре пкыгъо пэлч хэсымыльхъэмэ сырэхъатырэп», — elo Стлашьум. Детгаштэ!

Юрэ едых ыкъи егъэкіераклэх непэрэ мафэм пыгыштхэри, лэшшэгъу пчагъэгэклэ узеклэбэжжымэ ашыгыщтыгъэхэри. Юрэ илэшлагъэхэр цэу яхэмикэ къошибэх зыфэгъэхыгъэхэр: республикэм и Мафэ фэгъэхыгъэу «Республикэм ишьошэ джан», «ООН-м ишьошэ джан», «Тыргъэта». Мыхэр анах къидэхъуягъэхкэ ельтытэ Стлашьум. Ау тэтызэрплъирэмкэ, Юрэ илэ-

шыигъэр зэклэ лэпкь зэгурыоныгъэм, щэлэгъэшхэ зэфууынэм, дэхагъэм, мамырныгъэм кыфэджэх. Илэшлагъэхэм ашгээфедэх лэпкь тамагъэхэр, шыипкъэнэгъэр альлас, цыфымыгъу ихыкырым лъэлэс. Мамырныгъэр тичыгу щыптийнэм Юри, илэшлагъэхэри мышьыжхэу фэлажьэх.

Адыгэ Республикэр Урысыем хахьэшь, зэрэхъурэмкэ, Юрэ илэшлагъэмэ хэгээгушхомы щытхуу кыифахы. Ар шэлэгээ дэдэба — адигэ лэпкь мэклэ цыккум укыяхкыгъэу, аш фэдизэу дахэклэ пцэ рапонир!

1985-рэ ильэсхэм тикъэралыгъо кыыцырахъяжьэгэе тофтхабзэхэм тильэпкь тэклу къацэууцыг. Титыгуаси, тинепи зафэдгээжжын амалтий хүгъэ. Ар дэгүү. «Ау, — elo Юрэ, — непэрэ мафхэр кыыбуруйонхэм, кыппкырыхъанхэм пае тишыпкьэу, гуфаплэуу тыхэпплэн фэе блэкыгъэ хышишэм — Октябрьскэ революциими, непэтыкызыэклоплэгэ мафхэмий. Ар шэлэгъошлон, ау шэлэгъэн фэе! Аши демыгъэштэн пльэкырэп.

Тичилэ кыызыщыкыгъээ гарэм Юрэ кытитигъагь ажигаа паекэ кыдаагъэгыгъэ календарь илэшлагъэхэмкэ гээклэрэклагъэу ыкъи кытийогъагь: «Шууепль, шуукееджэшумэ!»

Адыгэ онджеэхымы ыбгүүхэмкэ гээшэгъонэу тхыгъэу зыгорэхэр тетигъэх. Тыкъеджагь сидэу щитми. Аш урысыбээхэли адигабзэхэри мырэущтэу тетхэгъагь: «Мамыр щылакэ уерэл», «Мир дому твоему». Мыш узгупшийнэу хэтыгъэр, пчагъэу ХХI-р, еклонлэклэ гээнэфагъ кыызыфэбгэтуриэм, харыифэу «М» хъүщтгээ. Арыба Стлашьу Юрэ итвортэйхээрээ.

чествэ купк шхъаалэу илэр. Стлашьур дунэе рэхъатыр, мамырныгъэр шу зылэгъухэрэм ашыщ. Теубытэнэгъэшхэ фырийэу кьео: «Я ХХI-рэ лэшэгъур мамырэу клон фае!»

Ары. Мамырныгъэр дунаим зэклэ тет цыфмэ ябыракьмэ харьиф инхэмкэ атхэгъян фае. Атхэгъэ къодыехэри хуущтэп — агуи, япсуныгыни, гютэу яи мамырныгъэм фагъэорышэнхэу къялжэ пстэуми.

Юрэ иныбдэгъухэмкэ зэмыкокыжь, шыипкъэнэгъэ адзыэрхэ, гушубзыу, шэншү... Уигупсэнэу, уилблэгъэнэу нэмийк ульмыыхы.

Бэрэ къуаджэм дэмысыгъэми, Гъобэкъуае икІэлэпІугъэхэри зельтийтэжы, рэгушхо, іэпшэгъу кыфэхъу, шу ельзэгъух чылэри, дэсхэри. Нахь къогъупэ дахэ дунай псаумтэй тоу ышэрэп. Ар шыипкъэ дэд. Сыд фэдэрэ уахтэу ильэсийм кыхажэрэм ренэу Гъобэкъуае дэхэ зэпэйт. Ар дунаим щаригъэшэн ёльэкыгъигэ Юрэ. «Къуаджэу Туцожь Цыгъо кызыщыхуягъэ джыри сэш фэдэхэу, нахь дэгъухэри кыыдэкынхэу гүгэлэхэе къаты искуствэмкэ тикъоджэ еджалпэ щыслэгъэхэм. Мастэр бгээтлыы хуущтэп», — elo Стлашьу Юрэ.

Ильэс пчагъэ хуугъэу адигэ лэпкь искуствэм иошьочапэ жьогъошоу кыхажжыуукы Тхъэшхом кыхильхъэгэе сэнаушыгъэу Юрэ цыфмэ ахигуашэрэр! Ар тичилэ клаал. Дунаим зэрэпсау илэшлагъэхэмкэ щашлагъ, залъегъукэ, мэтджих, іэгушоо теох, мэхъянэшхо раты. Тэ, адигэхэм, тиэм уасэ фэтшынным игъо кэсигъэба?

Лэпкь насыпышлоба мыш фэдэ илэпэлэсэныгъэ ин зыхэль цыфхэр зиэр! Къоджэ насыпышлоба мыш фэдэ тофышлэклошхор кызыщыхуягъэр! Насыпышоо дэдэхэба илакыу иунагуу!

АР-м и Къэралыгъо шүхъафтын искуствэмкэ кылэжжыгъэу, тэфэ шыипкъэу тикъоджэ илэпэлэс тэлтэйтэ.

СТИАШЬУ Майор.
Туцожь Цыгъо имедаль ил, пенсии шыи.

СТИАШЬУ Вячеслав.
Туцожь районным идепутат, общественнэ тофышлэклошхор кызыщыхуягъэр!

ІЭШЫНЭ Вячеслав.
тофышлэклошхор кызыщыхуягъэр!

Мыхэм анэмикэу нэбгырэ 12-м алапэ кэдзагъ.

Гъобэкъуай.

дунэе лыгъэчээ зэошхори — зыми хэнэгъахьи тичилэгүсэ.

Ягуу дахэклэ ашлэу, арыгушхохэу, ящытхуу алоу бэтикъуаджэ цыфхуу кыыдэкыгъэр ыкъи кыыдэкырэр. Ау ахэм яэташхъэ зыуулэжжырэр, дунаим щыцэрио дэкло-бзэклэ илэпэлэс, адигэ лэпкь шыуашэм философскэ гупши, сэ куу клоццызыльхъагъэу Стлашьу Юрэ ары.

Тырэгушо, тэгъэлэлпэ шүхъафтыныхор зэрэти ашоноо гохэм зэрэхтэймкэ. Тичилэхээлээр тэфэ шыуашэм философскэ гупши, сэ куу клоццызыльхъагъэу Стлашьу Юрэ ары.

Стлашьу Юрэ янэрэ ятэрэ икъун кын альэгъуг джы зыщыпсэухэрэ Мыекуюалэ щырэхъатынхэм пае. Ар къебар шхъаф. Уахтэр джащ фэдаг. Алахталэм нэпэмикэ зыми юшшэцэгъэрэ мы шъэжжыр къэххумэ фызэшшокын ылъэкинхэу ылэпкь къэтэй.

«Сицыкыгъом кыыцегъэжжай эсэгсэг сянэ, тигъунэгъу нюхэр псынкэу, дахэу зэрэххээрэм, зэрэххээрэм сяплыныр, — къеуатэ Юрэ, — ылжым нафэ кыызэрхъуягъэмкэ, ары сэнхэхт сферхъуягъери, дунаишхоми сышыгъэшшагъэри!»

Наим зытетым кыыцегъэжжай эсэгсэг сянэ, тигъунэгъу нюхэр псынкэу, дахэу зэрэххээрэм, зэрэххээрэм сяплыныр, — къеуатэ Юрэ, — ылжым нафэ кыызэрхъуягъэмкэ, ары сэнхэхт сферхъуягъери, дунаишхоми сышыгъэшшагъэри!

Юрэ адигэ лэпкь шыуашэм тамэ кыгыгийкэжжай, ахэр дунаим юшбээтагъэх, юхъэрзагъэх. Философскэ гупши сэ куу клоццызыльхъагъэу, зищынэгъэ лэпкь шыуашэм изыкыгъэтийхэнэ юзгыгъэу, аш илэклэхээрэх халамэхтэх кыыфэзигъотырэ илэпэлэс хүүхээ.

Анах кыыцегъэжжай эсэгсэг сянэ, тигъунэгъу нюхэр псынкэу, дахэу зэрэххээрэм, зэрэххээрэм сяплыныр, — къеуатэ Юрэ, — ылжым нафэ кыызэрхъуягъэмкэ, ары сэнхэхт сферхъуягъери, дунаишхоми сышыгъэшшагъэри!

Чыопсым фэсакъ, хэгъахъу — умыулъэгу

Цыфырэ къешІкыгъэ дунаимрэ зэкъопчынхэу щымытэу пытэу зэрэйгъых: Цыфыр тхэктэгъэшыгъэ анахь лъапI, акыл дахэ иI зимыгъебэлэ-рэгъэу къитефэрэр ышэнхэмкэ. Ау зэгоожырэм фэдэр макІэп, зы щыІеныхъэ лъэнхы горэкИи ги-гъеулзуным зыкІерищикІэу.

IoшIакIуи, шхъахынауи, луши, мыуш шлагуи, гэсагы, еджагы, емыджэгахи зы зэфэдэу ахэль: дэгью, щыкІэгъэнчэу псэунхэм кхэхопсих. Аш фэдэ шлоигъоныхъэ инир кызыэрэбгэшыгъикъэжын плэкъыштыр IoшIэн пшэрыльэр пыуханчэу хэти ыгъэцекІэнхы ары.

Псэ зыпти дунэшхуо къетэхъигъэм цыфыр изы цылэ цыкIу; ауми, акыл дахэкIэ Тхээр къетагъэш, джа къе-шIакIыгъэ псэ зыпти пстэр — жи, пси, къушхы, мэзи, чыгуи, уашуи алтыІесныш, афэгумэкIын зыльэкIыштыр Цыф закъор ары. Зыфэдэр къеогьое акыл, гульйтэ, шенгэшхо, амал-къули, лэпэ-лэсажэр акылжъеу, зэчийкIэ мыхуапсхэрэр щыIех. Ахэм яакыл-шIеныхъекIэ, ягумысэф-гумзэгъацкIэ афэлэкIэу зэшIахырэр бэдэд. «Цу хуущтыр шкIээ къеошIе» зэралоу, аш фэдэ цыф ялхэхэр цыкIухеми инхэми ахэтых зыми хэмыкIакIхэу, ялхакI-къуачIакIэ, ягупши сэмыухыжкIэ опсау-фэхэкIэ цыфлэпкIым фэла-жъэх. ЗиакылкIэ, зигупши сэ-кIэ, зигъэпсикIэ-шапхэхэм-кIэ цыфыбэм къахэшыхэрэ цыфхэм яхылIгъэ къетынхэр бэу мы аужирэ ильэхэм Гупчэ телевидениемкIэ тэлэгъух.

Ахэтых джыри зиакыл уцу-гьо имыфэгъе кхэлэцыкIухэм усэкло-классикхэм — А. Пушкиним, Ю. Лермонтовым японэзие кхэзигъэнчэу езбэрэу зышихэрэр. Гушиэм пае, Осетием щыщ пшэшэхъьеу ильэси 8 нахь зымынхжыр IупкIэ дэдэу Анна Ахматовам, Марина Цветаевам яусэхэм къизэрджэрэр, ушишэ фэдиз зэришэрэр, IупкIэ, къигурилоу а зэкIэ, нэмыххэм альигъэлэсэу къизэрджэрэр умыгъашэгъон плэкIырэп. О узэрэхунэх ухуутах башлагъу, ау гукыдэччыгъо таккикыл-пэхэм зы усэ закуу укье-дженэу, гум гупсэфыгъо ебгэ-гъотынху пшэрэп, макIу, цыф мыышэу оукытэжкы.

Джащ фэдэу пшхъе къы-шомызынх пае, ущIефэ гашшэм ушыгушхуу, уицихъэ зытэлтихъэу пфэлэкIы-

щтыр зэкIэ пшэн фае. Адыгэхэр егашшэм IoшIакIуагъэх, къяшIакIыгъэ дунаим пэблэгъэ къодыхэр армырэу, япсэуплэ чылпIэ ихаламэтэгъэ уасэ фашшэу, щыIеныхъэм фытегъэ-психъэгъацхэ: чыгулэжыгъэх, былымхъуагъэх, пцэжъиешагъэх, чыгхэтэ лэжэ-къуагъэх, бжэуагъэх; алапекIэ зынэсирэр агъечищтыгъ — шошIе-онешIхэу, тыхынешI — лэзэхэу, псеолъэшI инхэу.

Адыгэ бзыльфыгъэхэр пло-

Губгъохэр, шьофхэр, мэзхэр, псыхъохэр, къу-шхъэхэр, псыкьефхэр, хыхэр — зэкIэ Чыгур зиIрылхъэр Цыфыр ары. Джащ пае Цыфым иакыл ахэмкIэ икью ыгъэзэныш, псэ зыпти дунаим икызэтэгъэнэн-ухуумэн, хэгъэхъон ишын-къу дэлэжэгъэн фае.

ныш, укытэр яшуашэу, наплэр къамылтэу, шхъацыр къядэхэкIэу къыхэу, лужью, благъэу атэльэу, алуп зы гүшүэ дыдж кытимхъэу, сабыгьом къи-щыублагъу, илтэсий-бгъу зы-нубжхэм итлупшищтыгъэу ды-шъэидэр зэрэпшищтыр ара-гашшIе, гэпсикIэ-шыкIакIхэу, нэххойр яшуашэу, къало-щтыри къашштыри ашигI агу-щтыгъэх, агасэцтигъэх. Адыгэ лъэпкIымкIэ апэрагъэр — гу-

къебзэнхъэм юкIи щыIакIэ-псэукIэ дахэм: уншынх, былымхъунх, чыгулэжынх. Сабий къэхумэ, чыг фагъэ-ттыситыгъ — лъэпсэшу ыдзынх, бэгъашш эхунэу юкIи пкы, шхъы ыгъотынх, насып-шо хунэу фалоштыгъ.

Унагхохэм сабыибэ ары-сигъ, чыг дэхэбэ зэфэшхъаф-хэрэх ахэм ацэкIэ агъэты-сигъэху къэхштыгъэх. Псыхом клохээ псыр къахы-

щтыгъэ, аш пае тхъаусыхи нэмыхкIи ашыщтыгъэп, псыр зэрэлээм, аш идэгүгъэ-шашу-гъэ ыгъэгушштыгъэх. Бжыххэ къимэфэ уахтэхэм жычылэхэр лэхжыгъэхэм къатемыонимкIэ юкIи ежэ цыфхэр ухумэгъэнхэмкIэ мэз лу-шью зыдэшисхэр къашхъа-пштыгъ. Ашыщт къуж-мы-лэрысахэр, шхъомч-дэжьехэ-ри, лэзэгъу уц зэфэшхъафхэр агъэфедштыгъэхэр, псеоль-пхъэри, гээстинхъафхэр аш къаритищтыгъэх. ЛъэпкIым шэ-

хуугъэ: Цыфыри ильэкI-амал ыгъэнэуацхэу зыщищыни, зы-щыукити щыIакIэ. ЩыIакIэр зэпэчээ-зэтэчым зэлшиштаг. ЕгашIи Цыфырэ къешIакIыгъэ чыопсымрэ азыфагу зэ-пхыныгъэ пытэу ильтигээр къэлэнлаг. Псыхъохэр тэушлоих, мэзхэр тэгъэстых тишихъа-хынгъэ-гүгүемылIыныгъэкIэ, Чыгур тэгъэцэу, тэгъэпци-мамэ щенаутхэр хэттакъохэ-зэ, пыдзэфэ мыухыжхэу — аш къутафхэм, химикатхэм, гуучI шхъаулахъэрэзэхэу бэ-

Псэ зыпти дунэшхуо къитэшIакIыгъэм цы-фыр изы цылэ цыкIу; ауми акыл дахэкIэ Тхээр къетагъэш, джа къешIакIыгъэ псэ зыпти пстэр — жи, пси, къушхы, мэзи, Чыгуги, уашуи алтыІесныш, афэгумэкIын зыльэкIы-щтыр Цыф закъор ары.

клохыр икIэсагь: тыгъужышшо джэдэгхэр, бэджэшшо пао-хэр ыкIи нэмыхкIи шо лъэпкIэр фэлазэу тырахыщтыгъэх, агъэтэджыщтыгъэх юкIи ящы-къагъэхэр хызметымкIи, щы-гын-шуашашемкIи ахашIакIы-щтыгъэх. Ау мэзым лъэшэу фэсакыщтыгъэх, зы сырны-чыгэп щагъэхыщтыгъэп, аужы-пкъэм, нахыжхэм нахь кла-лэхэр ягъусэцтигъэхти, на-хыжхэ зыдэштым туын къы-шаштэцтигъэп. Псыхъохэм, мэзхэм, къушхъэхэм, огу, чыгуи, мэзи, тыхы ашлонпкIы-хэу, Тхээр пчагъэу ахэм зырээу ялэхэр къапчыхэм, къур-ланыбэр къалоу, къашIакIыгъэ чыопсым фэсакхэу, хагъахуу (аукъэбзэу), амыулаэгую къы-рыкIуагъэх. Анахьэу лъэпкIыр зыгъэптигъэу, зыгъыгъэгэр итхэ-шохъуныгъ. Мыхьамелэ фы-гүцэ ефэхимэ Ыанэм, «тобэ» ашызэ къаштэжыщтыгъ. Джащ фэдиз лъэтигэгъэрэ гукIэгъу-рэ цыфхэм, лъэпкIхэм Чыгум, зэкIэ къашIакIыгъэ дунаим фырьагъ.

Ау нубжыи уахтэр тысэу-е укоу зы чылпI щытырэп: зэмэнхэм зэмэнхэм къыкIэлты-къуагъ. Непэ я мини III-рэ лэ-шIэгъум тыхэлэбагъэу тэпсэу. ЧылэкIэ-псэукIэр къэлэхъын имыщыкIуагъэу зэблэхъу-гъ.

The photograph captures a rugged mountain landscape. A river flows from the background towards the foreground, its banks lined with tall evergreen trees and rocky terrain. The sky is overcast, creating a somber atmosphere. The perspective is from a low angle, looking up the valley.

**МАМЫРЫКЬО
Нуриет.**

ХЭКУМ КЪЭЗЫГЪЭЗЖЫГЪЭМ И МАФЭ ИПЭГЬОКИ

Мэфэкъыр гъэштэгъон

Хъушт

Хэкум къэзыгъэзжыгъэм и Мафэ ихэгъэунэфыкъын фэгъэзгъэ зэхшэкло купым изэхэсигьо къышацтыгъэ 1офицьехэр щыланыгъэм дештэх. Мые��уапэ имызакъо, Адыгэкъалэ, республикэм ирайонхэм зэлукъэгъухэр ашыкъоштых. Шынхъяум и 1-м мэфэкъыр филармонием щыкъошт.

Адыгэ Республикаем лъэпкъюфхэмкэ, йэкъыб къэралхэм ашыпсээр тильэпкъэгъухэм адьрыяэ зэлхынгъэхэмкэ ѹкъи къэбар жъугъэм иамалхэмкэ и Комитет итхаматэу Шхъэлэхъо Аскэр мэфэкъым изыфэгъэхъазырын ехылгэгъэ 1офицьехэм къатегущыагъ.

Къэлэ паркым къышаублэнышь, мэфэкъым хэлажъэхэрер Мые��уапэ иурам шхъяау Краснооктябрьскэм къырыкъоштых. Ансамблэхэм ахэт къэлэцыкъухэр апэ итыштых. Адыгэ шуяашэр зыщыгъхэр, къэралыгъо буракъхэр зыщыгъхэр нахь къахэштихэу тэгүгъе. Филармониим къызынэсхэмкэ, Зээгъынъэмрэ Зыкъынгъэмрэ ясаугаёт ылашхъе щызэрэгъоштых, мэфэкъым ехылгэгъэу къышыгушиштых.

Республикэм и Къэралыгъо филармоние мэфэкъыр щылъацькъошт. Концертим Адыгэ им иартистхэр, хэкум къэзыгъэзжыгъэхэу орэд къэзыхэрэм ашыххэр, къэшько купхэу къэлэдджакохэр зыхэтхэр хэлжъэштых. Пчыхъэзэхахэр журналистэу Беданыкъо Замира эзерищэнэу къыхахыгъ.

Концертим къызыахыкъе, адыгэ джэгу зэхащэшт. Хъатыякъо агъянэфагъэр лъэпкъ культурэм и Гупчэ 1официалэу, музыкальна йэмэ-псымэхэмкэ ижыре адыгэ орэдышхэрэ зыгъэжынчэу Нэгъой Заур. Адыгэ джэгум пчынаохэм ялэпэлсэнгъэ къышацтэгъэшт, къэшько анахь дэгъухэр мэфэкъ зэхахъэм къышыахыштых.

БАСКЕТБОЛ

Кубокым щырагъажъэ

Урысыем баскетболымкэ изэнэкъоху хэлжъэрэ командэхэу ятлонэрэ купым хэтхэм 2017 — 2018-рэ ильэс ештэгъу чьэпьюгъу мазэм ѹкъэхэм аублэшт. Кубокым фэбанхэрэм апэрэ ештэгъу юнито ма- зэм и 15-м яшштых.

— «Динамо» Ставрополь, «Эльбрус» Щэргэжескъал, «Автодор-2» Саратов «Динамо-МГТУ» Мые��уапэ зы купым хэтхэу

Иорданием къикъыштых

Ялчъагъэкэ нэбгыри 140-рэ хъухэу тильэпкъэгъухэу Иорданием къикъыштых мэфэкъ зэхахъэм хэлжъэштых. Республике общественне движение «Адыгэ Хасэм» итхаматэу Лымыщэкъо Рэмэзанэ, аш игудээ Бэгъушэ Алый къэбарэу къалопщигъэм зэхшэкло купыр гыгъэгушуагъ.

Мэфэкъым ехуулэу Адыгэ Республикаем къэлэорэ тильэпкъэгъухэм ятэжь плашъэхэр зыщыпсэущтыгъэх къуаджэхэр зэргэгэштых. Иордан адыгэхэм къызэралыгъэмкэ, Туцожь районим ялахылхэр нахьыпекъе исыгъэх. Джэджехъаблэ, Къунчыкъохъаблэ, Пшыкъуйхъаблэ, Нечэрэзье, Гъобэкъуае, фешхъаф къуаджэхэр зэргэгэлэгъунхэ ямурад.

Уинэнжь-тэтэжь лъаплэхэм яшынгъэ зыщыкъогъе шьоллырхэр зэбгээгэгъунхэр зымыуас щылэп. Югославием къикъыжыгъе, мэфэкъым изэхшэкло куп хэтэу Хъасани Мыхъамэт Мэфэхъаблэ щэпсэу. Хэкум унагъо щызэригъэгъотыгъ. Аш къызэриуагъэу, уильэпкъ пэсэрэ лъэхъаным чыгуу зыщылажэштыгъэм гукъе узеплъыкъе, лъэшэу огушо.

Стлашьу Яхъер Сирием къышыхъу, ильэсийбэ хъугъэу Мые��уапэ дэс. Адыгабзэр, урсынбзэр, нэмыххэри ештэх. Хэкум къэзыгъэзжихэрэм йэпилэгъу ятгъэнимкэ фондэу зэхащагъэм ишац. Мэфэкъ зэхахъэм лъэпкъ зэфэшхъафхэр зэрэхэлжэштхэм мэхъэнэ ин илэу Я. Стлашьум ельтигэ.

Концертим

Ар къызэрэкио щытыштэп. Ацуумыжъ Адыиф къэралыгъо филармониим илофыши, концертим нахь фэгъэзагъ. Адыгэ Республикаем и Къэралыгъо орэдьо-къэшькоансамблэу «Исламыем» хэтэу Дер Абир Сирием щапуугъ. Адыгэ культурэм и Дунэе фестиваль-зэнэкъохъу хэу тиреспубликэ щыкъохэрэм икъэлэцыкъулагъ ахэлжъэштыгъ. Орэдьо цэрио Дер Абир хъугъэ, щытхъуцэхэр Дунэе зэлукъэхум къащыдиххэу зэп къызвэрэхэгъигъэр.

Югославием къикъыжыгъе Цэй Эркан искуствэхэмкэ коллежыр Мые��уапэ къышиуухыгъ, Адыгэ къэралыгъо университэтым искуствэхэмкэ и Институт щеджэ. Ятарихъ чыгуу къэзыгъэзжыгъэхэм Э. Цэим орэд къафиле шоигъу. Пчыхъэзэхахъэр Тэхъутэмьыкъоху районаим икъэшько купэу «Адыгэхэр» зыфиорэм, фешхъафхэм къагъэдхэшт.

Къэлэгъэзжыонир къызэуахышт

Адыгэ лъэпкъ йэмэ-псымэхэр, тхыпхъэхэр, шуашэхэр филармониим къыщацтэгъэштых. Пхъэм пкыгъохэр хэзышыкъыхэрэ йэпиласэхэм алукиштых. Р. Лымыщэкъом къызэриуагъэмкэ, 1официалэу «Нанэм» ипащэу Нэгъуу Аслын 1официалэхэрэм къэшако афэхъушт.

Шуухафтынхэр, зэлукъэгъухэр

Къэзыгъэзжыгъэхэм ашыщхэу сабий къызыфхъуягъакъэхэм

шуухафтынхэр афашиштых, афешуаштых. Джэдже, Тэхъутэмьыкъое, Мые��уопэ, нэмыххэм ятхыльеджаплэхэм, культурэмкэ яунэхэм зэххэхэ гъэштэгъонхэр ашыкъоштых.

Сурэтхэм якъэгъэльэгъон Мые��уапэ къышизэуахышт, Нэгъэпльэ Аскэрбый и фильмхэр Республикаем къыщацтэгъэштых. Бадье Къэлпъан, Гъукъел Асхъад, Ацуумыжъ Адыиф, Мезраф Гошлъапэ, Клемэш Светланэ, Бэгъушэ Алый, нэмыххэм зэхахъэм щыхацтэунэфыкъыгъе 1официалэхэр лыгъэкъотгэгъэнхэ фае. Мэфэкъым нэбгыре миным нахьыбэ щызэу-къэшт, нэуласэ зэфхъуаштхэм лъэпкъ къэбархэр къызэфалэштых.

Футбол ештэштых

Мэфэхъаблэ стадион дахэ къышизэуахыгъ. Хэгъэту зэфхъафхэм къарыкъыжыгъе тильэпкъэгъухэр къуаджэм футболь щизэдештэштых. Мэфэхъаблэ щыпсэурэ Гутэ Рэмэзанэ къызэрэтиуагъу, ештэгъуахым къэлэцыкъуухэри, зыныбжь хэкъотагъэхэри яптыштых. Тарихъ чыгум зэлъэпкъэгъухэр зэрэштээзүкъэжыгъэхэм гушуагъо хагуатэ, янасып зыдалъэгъужьыгъэ альтигэ.

Зэхшэкъло купым зичэзыу зэхэссыгъохэм къащалэтишт 1официалэхэр мэфэкъыр гъэштэгъон зэрэхштэшт, зэкъошнгъэм игъэптигэн зэрэдэлжэштхэр ары.

Сурэтим итхэр: зэхшэкъло купым хэтхэу зэхахъэм хэлэжъагъэхэр.

Зэхэзшагъэр ыкъи къыдээзжыгъэхъэрэр:

Адыгэ Республикаем лъэпкъюфхэмкэ, йэкъыб къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адьрыяэ зэлхынгъэхэмкэ ѹкъи къэбар жъугъэм иамалхэмкэ и Комитет Адрессыр: ур. Крестянскэр, 236

Редакциер зыдэшиэр: 385000,

къ. Мые��уапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79,

Редакцием авторхэм къацхырэр А4-къэ заджэхэрэ тхъапэхэу зипчагъэкъло 5-м эмыххэрээр ары. Сатырхэм азыагу 1,5-рэ дэлээр, шрифтыр 12-м нахь цыкунэу щытэп.

Мы шапхъэхэм ади- мыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкъегъэжохых.

E-mail: adygoevoice@mail.ru

Зыщаушихъатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын 1официалэхэмкэ, телерадиокъэтынхэмкэ ѹкъи зэлтынхэмкэ, Исыкъэ амалхэмкэ и Министерстве и Темир-Кавказ чыпэ гъэйорышил, зэраушихъатыгъэхэм къызэфалэштых. ПИ №ТУ23-00916

Зыщаушихъатырэр ООО-у «Полиграф-ЮГ», 385000,

къ. Мые��уапэ, ур. Пионерскэр, 268

Зэкъемкэ пчъагъэр 4338

Индексхэр 52161 52162

Зак. 2246

Хэутын узьшилтэхэнэу щыт уахтэр Сыхъатыр 18.00

Зыщаушихъатыгъэр уахтэр Сыхъатыр 18.00

Редактор шхъаэр Дэрбэ Т. И.

Редактор шхъаэр игуадзэр Мэшлэкъо С. А.

Пшъэдэжъыжь зыхыырэ секретарыр

Хъурмэ Х. Х.

рэу Андрей Синельниковым. — Апэрэ чыпилэр къыдээзжыхъэрэ шхъаэр, Адыгэ Республикаем изаслуженнэ тренен-

гъэм щешлээрэ икъалэ щызэхашшэт.
«Динамо-МГТУ-м» зэгъэхъа- зыры. Максим Абызовым Мые��уапэ къыгъэзжынэу унашьо ышыгъигъ. Ар хъагъэм йэгаор бээрэ изыдэзхэрэм, зэхшэн 1официалэхэрэм дэгъуу зыгъэцакъэхэрэм ашыщ. Мы мафэхэм тиешлакъохэм къяачээр апсыхъе, яешлакъе зэрэхагъэхъоштым пылтых.

Нэжүүлгээр зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛН Нурбий.